

WYROK TRYBUNAŁU (wielka izba)

z dnia 2 grudnia 2009 r.*

W sprawie C-358/08

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 234 WE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez House of Lords (Zjednoczone Królestwo) postanowieniem z dnia 11 czerwca 2008 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 5 sierpnia 2008 r., w postępowaniu

Aventis Pasteur SA

przeciwko

OB,

TRYBUNAŁ (wielka izba),

w składzie: V. Skouris, prezes, A. Tizzano, J.N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts (sprawozdawca) i E. Levits, prezesi izb, C.W.A. Timmermans, A. Rosas, A. Borg Barthet, M. Ilešič, J. Malenovský, U. Lohmus, A. Ó Caoimh i J.J. Kasel, sędziowie,

* Język postępowania: angielski.

rzecznik generalny: V. Trstenjak,
sekretarz: L. Hewlett, główny administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 30 czerwca 2009 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu Aventis Pasteur SA, przez G. Leggatta, QC, wspieranego przez P. Popata, barrister,
- w imieniu OB, przez S. Maskreya, QC, wspieranego przez H. Prestona, barrister,
- w imieniu Komisji Europejskiej, przez G. Wilmsa, działającego w charakterze pełnomocnika,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 8 września 2009 r.,

wydaje następujący

Wyrok

- ¹ Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni dyrektywy Rady 85/374/EWG z dnia 25 lipca 1985 r. w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich dotyczących odpowiedzialności za produkty wadliwe (Dz.U. L 210, s. 29), zmienionej dyrektywą 1999/34/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 10 maja 1999 r. (Dz.U. L 141, s. 20) (zwanej dalej „dyrektywą 85/374”).
- ² Wniosek ten został złożony w ramach sporu między Aventis Pasteur S.A. (zwaną dalej „APSA”), spółką z siedzibą we Francji, a OB w następstwie wprowadzenia do obrotu rzekomo wadliwej szczepionki.

Ramy prawne

Uregulowania wspólnotowe

3 Motywy pierwszy, dziesiąty, jedenasty i trzynasty dyrektywy 85/374 stanowią:

„zbliżanie ustawodawstw państw członkowskich dotyczących odpowiedzialności producenta za szkody wyrządzone wadliwością jego produktów jest niezbędne, ponieważ istniejące rozbieżności mogą zakłócać konkurencję i wpływać na przepływ towarów wewnątrz wspólnego rynku oraz pociągać za sobą zróżnicowanie poziomu ochrony konsumenta przed szkodą na jego zdrowiu lub mieniu wyrządzoną przez produkt wadliwy;

[...]

jednolity termin okresu przedawnienia dla wystąpienia z powództwem o odszkodowanie jest w interesie zarówno osoby poszkodowanej, jak i producenta;

produkty starzeją się z upływem czasu, rozwijane są wyższe normy bezpieczeństwa i dokonuje się postęp w nauce i technice; dlatego nie byłoby rozsądne obarczenie producenta odpowiedzialnością za wadliwość jego produktu na czas nieograniczony; dlatego odpowiedzialność powinna wygasać po upływie rozsądnego okresu czasu, bez uszczerbku dla roszczeń toczących się zgodnie z prawem [bez uszczerbku dla zawisłych postępowań];

[...]

w ramach systemów prawnych państw członkowskich stronie poszkodowanej może przysługiwać roszczenie o odszkodowanie z tytułu [...] odpowiedzialności poza-umownej innej niż ta przewidziana w niniejszej dyrektywie; w zakresie w jakim przepisy te również służą także osiągnięciu celu, jakim jest skuteczna ochrona konsumentów, powinny one pozostać nienaruszone niniejszą dyrektywą; [...]”.

4 Artykuł 1 dyrektywy 85/374 stanowi, że „[p]roducent jest odpowiedzialny za szkodę wyrządzoną przez wadę w jego produkcji [jego produktu]”.

5 Artykuł 3 dyrektywy 85/374 brzmi następująco:

„1 »Producent« oznacza producenta produktu gotowego, producenta każdego surowca lub producenta części składowej i każdą osobę, która przedstawia się jako producent, umieszczając swą nazwę, znak handlowy lub inną wyróżniającą cechę na produkcie.

2. Bez uszczerbku dla odpowiedzialności producenta każda osoba, która przywozi produkt do Wspólnoty w celu sprzedaży, najmu, leasingu albo jakiejkolwiek formy dystrybucji w toku swej działalności gospodarczej, uważana jest w rozumieniu niniejszej dyrektywy za producenta i odpowiada jak producent.

3. W przypadku gdy producenta produktu nie można zidentyfikować, każdy dostawca produktu będzie traktowany jak jego producent, chyba że poinformuje osobę poszkodowaną w rozsądnym terminie o tożsamości producenta lub osoby, która dostarczyła mu produkt. To samo stosuje się w przypadku produktu przywożonego, jeżeli brak na nim wskazania tożsamości importera, określonego w ust. 2, nawet jeżeli nazwa producenta jest wskazana”.

6 Artykuł 11 dyrektywy 85/374 stanowi:

„Państwa członkowskie zagwarantują w swoim ustawodawstwie, że prawa przyznane osobie poszkodowanej zgodnie z przepisami niniejszej dyrektywy, wygasają po upływie okresu 10 lat od daty wprowadzenia przez producenta do obrotu produktu, który spowodował szkodę, chyba że osoba poszkodowana wszczęła przed upływem tego terminu postępowanie przeciwko producentowi”.

7 Zgodnie z art. 13 tej dyrektywy „[...] nie narusza [ona] uprawnień przysługujących osobie poszkodowanej z tytułu odpowiedzialności kontraktowej [umownej] lub niekontraktowej [pozaumownej] lub szczególnego systemu odpowiedzialności istniejącego w chwili ogłoszenia dyrektywy”.

8 Dyrektywa 85/374 została notyfikowana państwom członkowskim w dniu 30 lipca 1985 r.

Uregulowania krajowe

9 Dyrektywa 85/374 została transponowana w Zjednoczonym Królestwie przez ustawę z 1987 r. o ochronie konsumentów (Consumer Protection Act 1987, zwaną dalej „ustawą z 1987 r.”).

- 10 Ustawa z 1987 r. dodała do ustawy z 1980 r. o przedawnieniu (Limitation Act 1980) nowy art. 11 A, którego ust. 3 stanowi:

„Nie można wystąpić z powództwem, do którego znajduje zastosowanie niniejszy artykuł, jeżeli od danej chwili upłynął okres 10 lat [...]; niniejszy ustęp skutkuje wygaśnięciem prawa do wniesienia powództwa po upływie tego dziesięcioletniego okresu niezależnie od tego, czy prawo to w ogóle powstało oraz czy na podstawie niniejszej ustawy termin rozpoczął swój bieg”.

- 11 Artykuł 35 ustawy z 1987 r. zakazuje co do zasady zmiany strony po upływie okresu przedawnienia. W wyjątkowych przypadkach przepisy proceduralne mogą jednakże, zgodnie z ust. 5 lit. b) i ust. 6 lit. a) tego artykułu, przyznać sądowi w pewnych okolicznościach prawo do zezwolenia na taką zmianę ze skutkiem od wytoczenia pierwotnego powództwa. Przewiduje się zatem wstąpienie nowej strony „w miejsce strony, której nazwa została błędnie podana zamiast nazwy nowej strony we wszystkich żądaniach przedstawionych w pierwotnym powództwie”.
- 12 Zasada 19.5 ust. 3 lit. a) zasad postępowania cywilnego (Civil Procedure Rules) przyznaje sądowi takie uprawnienie do zezwolenia na wstąpienie nowej strony, z którego może on korzystać w sposób dyskrejonalny. Zasada ta stanowi, że nawet w przypadku gdy spełniony został warunek do skorzystania z tego uprawnienia, sąd uwzględnia okoliczność, że wstąpienie nowej strony spowoduje, iż pozwany zostanie pozbawiony skutku zwalniającego dotyczącego upływu terminu przedawnienia, i dopuszcza wstąpienie nowej strony tylko w przypadku, gdy sąd stwierdza, że w konkretnym przypadku wymagają tego względy słuszności.

Okoliczności poprzedzające postępowanie przed sądem krajowym i pytanie prejudycjalne

- 13 Spółka prawa francuskiego Pasteur Mérieux Sérums et Vaccins SA (zwana dalej „Pasteur Mérieux”), która po zmianie nazwy przyjęła nazwę APSA, wytwarza produkty farmaceutyczne, między innymi szczepionkę HIB.
- 14 Spółka prawa angielskiego Mérieux UK Ltd (zwana dalej „Mérieux UK”) stała się w 1992 r. spółką zależną w 100% od APSA i działała na terenie Zjednoczonego Królestwa jako dystrybutor towarów wyprodukowanych przez APSA.
- 15 W dniu 18 września 1992 r. APSA wysłała do Mérieux UK partię szczepionek HIB. Wysyłka została odebrana przez Mérieux UK w dniu 22 września 1992 r. APSA przesłała do swej spółki zależnej fakturę, która została przez nią należycie opłacona.
- 16 W późniejszym, bliżej nieokreślonym terminie, który jednak miał miejsce prawdopodobnie pod koniec września albo na początku października 1992 r., część wysyłki została sprzedana przez Mérieux UK brytyjskiemu ministerstwu zdrowia i została przeznaczona dla szpitala wyznaczonego przez to ministerstwo. Szpital ten następnie dostarczył partię dawek szczepionki do gabinetu lekarskiego znajdującego się na terytorium brytyjskim.
- 17 W dniu 3 listopada 1992 r. OB przyjął dawkę tej szczepionki we wspomnianym gabinecie.
- 18 Następnie OB doznał poważnego uszczerbku na zdrowiu. Lekarze opiekujący się OB uznali, iż uszczerbek na zdrowiu został wywołany przez wirus opryszczki pospolitej. Wbrew tej opinii OB twierdzi, że jego obrażenia były związane z wadliwością podanej mu szczepionki.

- 19 W 1994 r. APSA utworzyła wraz ze spółką Merck Inc. ze Stanów Zjednoczonych spółkę joint venture. Mérieux UK z kolei stała się spółką zależną od tej brytyjskiej spółki joint venture. W związku ze zmianą przyjęła nazwę Aventis Pasteur MSD (zwaną dalej „APMSD”).
- 20 W dniu 2 listopada 2000 r. OB wystąpił do High Court of Justice (England & Wales), Queen’s Bench Division, z roszczeniem o odszkodowanie. W piśmie zawierającym opis okoliczności faktycznych przedstawionym w dniu 1 sierpnia 2001 r. powód twierdził, iż szczepionka została wyprodukowana przez APMSD i była wadliwa, w związku z czym zamierzał on pociągnąć to przedsiębiorstwo do odpowiedzialności na podstawie ustawy z 1987 r.
- 21 W odpowiedzi na pozew z dnia 29 listopada 2001 r. APMSD wskazała, iż była ona jedynie dystrybutorem szczepionki zaaplikowanej OB, a nie jej producentem.
- 22 W dniu 17 kwietnia 2002 r. w odpowiedzi na żądanie złożenia wyjaśnień dotyczących kwestii, kto był producentem szczepionki, APMSD podtrzymała wcześniejsze stanowisko. APMSD jednocześnie wskazała, iż producentem tym była spółka Pasteur Mérieux, nie wyjaśniając, że była to dawna nazwa, pod którą występowała APSA.
- 23 W dniu 16 listopada 2002 r. OB wystąpił do High Court of Justice z roszczeniem o odszkodowanie przeciwko APSA.
- 24 APSA co prawda przyznała, iż jest producentem szczepionki będącej przedmiotem postępowania, ale twierdziła również, że skierowane przeciwko niej powództwo zostało wniesione po terminie, ponieważ upłynął dziesięcioletni okres przewidziany na wniesienie powództwa na podstawie ustawy z 1987 r. Zdaniem APSA termin ten upłynął w dniu 18 września 2002 r. bądź w dniu 22 września 2002 r. w zależności od tego, czy za początek biegu terminu przyjmie się dzień, w którym szczepionka ta została wysłana przez APSA do Mérieux UK, czy też dzień, w którym Mérieux UK ją otrzymała.

- 25 W dniu 10 marca 2003 r. OB złożył wniosek o wydanie postanowienia stwierdzającego wstąpienie APSA w miejsce APMSD w charakterze strony pozwanej w postępowaniu wszczętym przeciwko APMSD w listopadzie 2000 r. Wniosek ten uzasadniał faktem, iż w momencie składania pozwu w listopadzie 2000 r. błędnie sądził on, iż producentem szczepionki będącej przedmiotem postępowania jest APMSD.
- 26 Jest bezsporne, że tenże wniosek w przedmiocie zmiany strony przedstawiony został już po upływie 10-letniego okresu, w ciągu którego należy wszcząć postępowanie sądowe przeciwko producentowi wadliwego produktu.
- 27 APSA utrzymywała, że prawo krajowe jest sprzeczne z prawidłową wykładnią art. 11 dyrektywy 85/374 w zakresie, w jakim dopuszcza ono taką zmianę strony po upływie tego terminu, z czym nie zgodził się OB.
- 28 High Court of Justice postanowieniem z dnia 18 listopada 2003 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 8 marca 2004 r., zwrócił się z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, na który Trybunał udzielił odpowiedzi w wyroku z dnia 9 lutego 2006 r. w sprawie C-127/04 O'Byrne, Zb.Orz. s. I-1313.
- 29 Pytanie drugie i trzecie, zadane przez High Court of Justice w sprawie zakończonej ww. wyrokiem w sprawie O'Byrne, brzmią następująco:
- „2 W sytuacji gdy wniesiono powództwo, w którym dochodzi się praw, przyznanych powodowi na mocy dyrektywy [...] w związku z wadliwym jego zdaniem produktem, przeciwko spółce A w błędnym przekonaniu, iż spółka A była producentem tego produktu, podczas gdy w rzeczywistości producentem produktu nie była spółka A lecz inna spółka B, czy państwo członkowskie może w prawie krajowym przyznać sądom swobodę uznania takiego postępowania za »postępowanie przeciwko producentowi« w rozumieniu art. 11 dyrektywy [...]?

3 Czy prawidłowo interpretowany art. 11 dyrektywy [...] umożliwia przyznanie sądowi przez państwo członkowskie swobody oceny w celu umożliwienia wstąpienia spółki B w miejsce spółki A, jako strony pozwanej w takiego rodzaju postępowaniach, jak postępowanie, o którym mowa powyżej w drugim pytaniu (»odnośne postępowanie«), wówczas, gdy:

- a) upłynął dziesięcioletni okres przewidziany w art. 11;
- b) odnośne postępowanie zostało wszczęte przeciwko A przed upływem dziesięcioletniego okresu, i
- c) przed upływem dziesięcioletniego okresu nie zostało wszczęte żadne postępowanie przeciwko B w związku z produktem, który spowodował zdaniem powoda szkodę?”.

30 W ww. wyroku w sprawie O’Byrne Trybunał udzielił następującej odpowiedzi na te dwa pytania:

„Jeżeli powództwo zostało wniesione przeciwko spółce wskazanej w sposób błędny jako producent produktu, podczas gdy w rzeczywistości produkt ten został wyprodukowany przez inną spółkę, to zasadniczo prawo krajowe powinno ustalać warunki, na jakich możliwe jest w ramach tego postępowania wstąpienie jednej strony w miejsce drugiej. Sąd krajowy, który bada spełnienie warunków, od których uzależnione jest takie wstąpienie, musi jednak czuwać nad przestrzeganiem podmiotowego zakresu zastosowania dyrektywy [85/374] określonego w jej art. 1 i 3”.

- 31 Po wydaniu wyroku w ww. sprawie O'Byrne High Court of Justice uwzględnił w dniu 20 października 2006 r. wniesiony przez OB wniosek w przedmiocie wstąpienia w miejsce pozwanego z uwagi na to, iż APMSD została błędnie wskazana zamiast APSA.
- 32 APSA złożyła apelację do Court of Appeal, którą ten oddalił w dniu 9 października 2007 r.
- 33 House of Lords, do którego wniesiona została skarga APSA, postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującym pytaniem prejudycjalnym:

„Czy przepisy prawne państwa członkowskiego pozwalające na wstąpienie nowego podmiotu w miejsce strony pozwanej w sprawie wszczętej na podstawie dyrektywy [85/374], po upływie 10-letniego okresu dla egzekwowania praw [przyznanych poszkodowanemu] ustanowionego w jej art. 11, w sytuacji gdy jedyny podmiot wskazany jako strona pozwana w postępowaniu wszczętym w trakcie tego 10-letniego okresu nie był objęty zakresem zastosowania jej art. 3, są zgodne z tą dyrektywą?”.

W przedmiocie pytania prejudycjalnego

- 34 Sąd krajowy w przedłożonym pytaniu pragnie w istocie ustalić, czy wykładni dyrektywy 85/374 należy dokonać w ten sposób, że sprzeciwia się ona ustawodawstwu krajowemu, które w ramach postępowania sądowego wszczętego na podstawie systemu odpowiedzialności określonego w tej dyrektywie zezwala na wstąpienie nowego podmiotu w miejsce strony pozwanej po upływie dziesięcioletniego terminu ustalonego w art. 11 tej dyrektywy, chociaż podmiot wskazany jako strona pozwana w tym postępowaniu przed upływem tego okresu nie był objęty zakresem stosowania dyrektywy określonym w jej art. 3.

35 Należy tu przypomnieć, że w pkt 34 ww. wyroku w sprawie O'Byrne Trybunał orzekł, że ze względu na to, iż dyrektywa 85/374 nie wypowiada się w przedmiocie mechanizmów proceduralnych, które należy uruchomić, w chwili gdy osoba poszkodowana wniesie powództwo z tytułu odpowiedzialności za produkt wadliwy i popełni błąd dotyczący osoby producenta, do krajowego prawa procesowego należy co do zasady określić warunki, na jakich w ramach takiego postępowania może nastąpić wstąpienie jednej strony w miejsce drugiej.

36 Przypomniawszy w pkt 35 ww. wyroku w sprawie O'Byrne, iż uwzględniając pełną harmonizację dokonaną przez dyrektywę 85/374 w odniesieniu do uregulowanych w niej kwestii, dokonane w art. 1 i 3 tej dyrektywy określenie kręgu osób odpowiedzialnych, przeciwko którym poszkodowany może wystąpić z powództwem na podstawie reżimu odpowiedzialności ustanowionego w dyrektywie, należy uznać za wyczerpujące, Trybunał wyjaśnił w pkt 38 tego wyroku, że sąd krajowy, który bada warunki, od których uzależniona jest omawiana zmiana stron, musi w związku z tym czuwać nad przestrzeganiem podmiotowego zakresu zastosowania tej dyrektywy określonego w jej art. 3.

37 Artykuł 11 dyrektywy 85/374 jest wyrazem tej samej woli pełnej harmonizacji na poziomie wspólnotowym w zakresie przedawnienia praw przyznanych osobie poszkodowanej na podstawie tej dyrektywy.

38 Artykuł ten ustanawia jednolity dziesięcioletni termin, po którego upływie prawa te wygasają. Wyznacza on w sposób imperatywny początek biegu terminu przedawnienia na dzień, w którym producent wprowadził do obrotu produkt, który spowodował powstanie szkody. Jako jedyną przyczynę przerwania biegu tego terminu podaje wszczęcie postępowania sądowego przeciwko producentowi.

39 Jak wynika z motywu dziesiątego dyrektywy 85/374, ujednolicenie uregulowań dotyczących przedawnienia dokonane przez tę dyrektywę było zamierzone przez ustawodawcę wspólnotowego zarówno w interesie poszkodowanego, jak i w interesie producenta.

- 40 To ujednolicenie ma, po pierwsze, związek z ogólnym celem wyrażonym w motywie pierwszym dyrektywy 85/374 zmierzającym do położenia kresu rozbieżnościom przepisów krajowych, które mogą doprowadzić do różnicowania poziomu ochrony konsumenta we Wspólnocie.
- 41 Zgodnie z motywem jedenastym dyrektywy 85/374 ma ona na celu, po drugie, ograniczenie na poziomie wspólnotowym odpowiedzialności producenta do rozsądnego terminu, przy uwzględnieniu stopniowego zużycia produktów, wzrastającego zaostrzania norm bezpieczeństwa oraz stałego wzrostu stanu wiedzy naukowej i technicznej.
- 42 Jak przytacza rzecznik generalny w pkt 49 i 50 opinii, wola objęcia przez ustawodawcę wspólnotowego szczególnymi granicami czasowymi systemu odpowiedzialności na zasadzie ryzyka ustanowionego w dyrektywie 85/374 wymaga również uwzględnienia okoliczności, że omawiany system nakłada na producenta większe obciążenie niż tradycyjny system odpowiedzialności, aby nie zakłócać rozwoju technologicznego i zachować możliwość ubezpieczenia ryzyka związanego z tym szczególnym rodzajem odpowiedzialności (zob. podobnie pkt 3.2.4. sprawozdania Komisji z dnia 31 stycznia 2001 r. na temat stosowania dyrektywy o odpowiedzialności za produkty wadliwe, COM(2000) 893 — wersja ostateczna).
- 43 Z powyższego wynika, że bez uszczerbku dla ewentualnego zastosowania uprawnień z tytułu odpowiedzialności umownej lub pozaumownej lub szczególnego systemu odpowiedzialności istniejącego w chwili ogłoszenia dyrektywy 85/374, którego to zastosowania dyrektywa ta nie narusza, jak wynika z jej art. 13 i z jej motywu trzynastego, „producent” w rozumieniu art. 3 omawianej dyrektywy jest na mocy jej art. 11 zwolniony z odpowiedzialności wynikającej z tej dyrektywy wraz z upływem okresu dziesięciu lat od dnia wprowadzenia do obrotu danego produktu, chyba że w danym okresie zostało wcześniej wszczęte postępowanie przeciwko niemu.
- 44 W tych okolicznościach przepis prawa krajowego zezwalający na wstąpienie nowego podmiotu w miejsce strony pozwanej w czasie trwania postępowania sądowego nie

może, w świetle dyrektywy 85/374, zostać zastosowany w taki sposób, który pozwala na wstąpienie takiego producenta, po upływie tego terminu, w miejsce strony pozwanej do postępowania wszczętego w tym terminie przeciwko innemu podmiotowi.

45 Odmienne rozwiązanie oznaczałoby z jednej strony uznanie, że dziesięcioletni termin przedawnienia ustalony w art. 11 dyrektywy 85/374 może zostać przerwany w odniesieniu do tego producenta z innego powodu niż wszczęte przeciwko niemu postępowanie sądowe, co przeciwstawiałoby się całkowitej harmonizacji dokonanej przez tę dyrektywę w odniesieniu do omawianej kwestii.

46 Takie rozwiązanie prowadziłoby z drugiej strony do przedłużenia okresu przedawnienia w odniesieniu do tego producenta, niwecząc jego przewidywania dotyczące dokładnego terminu, w którym zgodnie z art. 11 dyrektywy 85/374 powinien zostać zwolniony z odpowiedzialności wynikającej z tej dyrektywy, co byłoby sprzeczne nie tylko z unifikacją długości tego terminu zamierzonego przez ustawodawcę wspólnotowego, lecz także z zasadą pewności prawa, którą wspomniany art. 11 zamierza zapewnić producentowi w ramach systemu odpowiedzialności niezależnej od winy ustanowionego w tej dyrektywie.

47 Co się tyczy tej ostatniej kwestii, należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem zasada pewności prawa, z której wywodzi się zasada ochrony uzasadnionych oczekiwań, wymaga w szczególności, by stosowanie norm prawa było przewidywalne dla podmiotów prawa. Wymóg ten ma szczególne znaczenie w przypadku regulacji, która może nieść za sobą obciążenie finansowe, ponieważ służy zapewnieniu zainteresowanym możliwości dokładnego poznania zakresu ich zobowiązań wynikających z tej regulacji (zob. wyrok z dnia 10 września 2009 r. w sprawie C-201/08 Plantanol, Zb.Orz. s. I-8343, pkt 46 i przytoczone tam orzecznictwo).

48 Należy również dodać, że subiektywne kryteria oparte na przykład na błędnym przypisaniu przez poszkodowanego cech wytwórcy rzekomo wadliwego produktu spółce, która nim nie jest, lub na tym, iż kierując powództwo przeciwko takiej spółce, rzeczywistym zamiarem poszkodowanego było wystąpienie przeciwko temu producentowi, nie mogą — nie naruszając obiektywnego wymiaru przepisów harmonizacyjnych ustanowionych dyrektywą 85/374 — uzasadniać po upływie terminu dziesięciu lat przewidzianym w art. 11 tej dyrektywy wstąpienia tego wytwórcy w miejsce

pierwotnego pozwanego do postępowania sądowego wszczętego w czasie biegu terminu przeciwko innemu niż ten wytwórca podmiotowi (zob. podobnie ww. wyrok w sprawie O'Byrne; zob. także analogicznie wyrok z dnia 17 lipca 2008 r. w sprawie C-51/05 P Komisja przeciwko Cantina sociale di Dolianova i in., Zb.Orz. s. I-5341, pkt 59–63).

- 49 Mając na względzie powyższe rozważania, wykładni art. 11 dyrektywy 85/374 należy dokonać w ten sposób, że sprzeciwia się on temu, aby uregulowanie krajowe, które zezwala na zmianę strony pozwanej w toku postępowania sądowego, było stosowane w taki sposób, który pozwala na wstąpienie, po upływie terminu w nim ustanowionego, „producenta” w rozumieniu art. 3 tej dyrektywy w miejsce strony pozwanej do postępowania sądowego wszczętego w tym terminie przeciwko innemu niż on podmiotowi.
- 50 Jednakże w postępowaniu w przedmiocie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym Trybunał jest uprawniony, w świetle okoliczności wynikających z akt, do dostarczenia wskazówek dla sądu krajowego w odniesieniu do rozstrzygnięcia zawisłego przed nim sporu (zob. podobnie wyroki: z dnia 12 września 2000 r. w sprawie C-366/98 Geffroy, Rec. s. I-6579, pkt 20; z dnia 10 września 2009 r. w sprawie C-446/07 Severi, Zb.Orz. s. I-8041, pkt 60).
- 51 W tym względzie należy, po pierwsze, podnieść, że z wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym wynika, iż APMSD (dawniej Mérieux UK), która dostarczyła w roku 1992 brytyjskiej służbie zdrowia szczepionkę podaną OB, była w owym czasie spółką zależną w 100% od APSA (dawniej Pasteur Mérieux).
- 52 W takim kontekście do sądu krajowego należy dokonanie oceny, zgodnie z mającymi zastosowanie przepisami prawa krajowego dotyczącymi postępowania dowodowego, czy wprowadzenie do obrotu danego produktu zostało w rzeczywistości dokonane przez spółkę dominującą, która go wyprodukowała.

- 53 W przypadku gdy sąd krajowy stwierdzi wystąpienie tej okoliczności, art. 11 dyrektywy 85/374 nie stoi na przeszkodzie temu, aby tenże sąd uznał, iż w postępowaniu sądowym wszczętym w terminie ustanowionym w tym artykule przeciwko spółce zależnej zgodnie z systemem odpowiedzialności przewidzianym w tej dyrektywie, spółka dominująca będąca „producentem” w rozumieniu art. 3 ust. 1 tej dyrektywy może wstąpić w miejsce tej spółki zależnej.
- 54 Po drugie, uwzględniając wcześniej podniesioną w pkt 51 niniejszego wyroku okoliczność, że APMSD jest dostawcą szczepionki podanej OB, należy przypomnieć, że zgodnie z art. 3 ust. 3 dyrektywy 85/374, jeżeli nie można zidentyfikować producenta, wówczas należy uznać dostawcę produktu za jego producenta, chyba że poinformuje osobę poszkodowaną w rozsądnym terminie o tożsamości producenta lub swego dostawcy.
- 55 Jak podkreśliły zarówno Komisja Europejska, jak i rzecznik generalny w pkt 97 jej opinii, przepis ten należy rozumieć jako odnoszący się do przypadku, w którym z uwagi na okoliczności sprawy poszkodowany zastosowaniem rzekomo wadliwego produktu nie mógłby racjonalnie zidentyfikować producenta tego produktu przed podniesieniem swych roszczeń wobec dostawcy tego produktu, czego zbadanie należy w danym przypadku do sądu krajowego.
- 56 W podobnym przypadku z art. 3 ust. 3 dyrektywy 85/374 wynika, że dostawcę należy uznać za „producenta”, jeżeli nie wskazał poszkodowanemu w rozsądnym terminie tożsamości producenta lub swego dostawcy.
- 57 W tym względzie należy przede wszystkim podkreślić, że sama okoliczność, iż dostawca danego produktu zaprzecza, jakoby był jego wytwórcą, przy czym tenże dostawca nie poparł tego twierdzenia wskazaniem tożsamości producenta lub swego dostawcy, nie wystarcza, aby uznać, że omawiany dostawca podał poszkodowanemu informacje

określone w art. 3 ust. 3 dyrektywy 85/374, ani w związku z tym aby wykluczyć, że może być uznany za „producenta” zgodnie z tym przepisem.

58 Następnie należy podkreślić, że warunek dotyczący udzielenia takiej informacji w „rozsądnym terminie” w rozumieniu art. 3 ust. 3 dyrektywy 85/374 pociąga za sobą zobowiązanie dostawcy, przeciwko któremu poszkodowany wszczął postępowanie, do poinformowania poszkodowanego z własnej inicjatywy i w staranny sposób o tożsamości producenta lub swego dostawcy.

59 W sprawie przed sądem krajowym w danym przypadku do sądu krajowego należeć będzie dokonanie oceny, w świetle danych okoliczności, czy APMSD spełniła ten obowiązek, czy też go nie spełniła, przy uwzględnieniu zwłaszcza szczególnej okoliczności, że APMSD jako spółka zależna od APSA poprzez zakupienie szczepionki bezpośrednio od tej ostatniej z pewnością знаła tożsamość producenta tej szczepionki w chwili wszczęcia przeciwko niej powództwa przez OB.

60 W przypadku gdy ewentualne badania przeprowadzone przez sąd krajowy spowodują, że stwierdzi on, iż zostały spełnione warunki zastosowania art. 3 ust. 3 dyrektywy 85/374, wówczas APMSD powinna zostać uznana za „producenta” dla celów zastosowania tej dyrektywy. Dopuszczalne byłoby zatem stwierdzenie, że wszczęte przez OB przeciwko tej spółce w listopadzie 2000 r. postępowanie sądowe na podstawie systemu odpowiedzialności ustanowionego przez tę dyrektywę przerwało wobec niego bieg terminu przedawnienia zgodnie z jej art. 11.

61 Natomiast ze względów przedstawionych w pkt 37–47 niniejszego wyroku takie stwierdzenie — jak zresztą również stwierdzenie przeciwne — nie pozwala, pod

rygorem naruszenia dyrektywy 85/374, na uwzględnienie żądania o wstąpienie APSA w miejsce APMSD w danym postępowaniu z tego powodu, że to żądanie zostało wniesione przez OB po upływie przysługującego mu na podstawie art. 11 dyrektywy 85/374 terminu do dochodzenia jego praw wobec APSA na podstawie tej dyrektywy, jak zostało przypomniane w pkt 26 niniejszego wyroku.

62 Biorąc pod uwagę całość powyższych rozważań, na zadane pytanie należy odpowiedzieć, że wykładni art. 11 dyrektywy 85/374 należy dokonać w ten sposób, że sprzeciwia się on temu, aby uregulowanie krajowe, które zezwala na zmianę strony pozwanej w toku postępowania sądowego, było stosowane w taki sposób, który pozwala na wstąpienie, po upływie terminu w nim ustanowionego, „producenta” w rozumieniu art. 3 tej dyrektywy w miejsce strony pozwanej do postępowania sądowego wszczętego w tym terminie przeciwko innemu niż on podmiotowi.

63 Jednakże z jednej strony wykładni omawianego art. 11 należy dokonać w ten sposób, że nie stoi on na przeszkodzie temu, aby sąd krajowy uznał, iż w postępowaniu sądowym wszczętym w terminie w nim ustanowionym przeciwko spółce zależnej w 100% od „producenta” w rozumieniu art. 3 ust. 1 dyrektywy 85/374 producent może wstąpić w miejsce tej spółki, w przypadku gdy sąd stwierdzi, że wprowadzenie do obrotu danego produktu zostało w rzeczywistości dokonane przez producenta.

64 Z drugiej strony wykładni art. 3 ust. 3 dyrektywy 85/374 należy dokonać w ten sposób, że w przypadku gdy poszkodowany zastosowaniem rzekomo wadliwego produktu nie mógł racjonalnie zidentyfikować producenta tego produktu przed podniesieniem swych roszczeń wobec jego dostawcy, wówczas dostawcę należy uznać za producenta, szczególnie w celu zastosowania art. 11 tej dyrektywy, jeżeli dostawca nie poinformował poszkodowanego z własnej inicjatywy i w staranny sposób o tożsamości producenta lub swego dostawcy, a dokonanie oceny w tym zakresie należy, w świetle danych okoliczności, do sądu krajowego.

W przedmiocie kosztów

⁶⁵ Dla stron postępowania przed sądem krajowym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed tym sądem; do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż poniesione przez strony postępowania przed sądem krajowym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (wielka izba) orzeka, co następuje:

Wykładni art. 11 dyrektywy Rady 85/374/EWG z dnia 25 lipca 1985 r. w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich dotyczących odpowiedzialności za produkty wadliwe należy dokonać w ten sposób, że sprzeciwia się temu, aby uregulowanie krajowe, które zezwala na zmianę strony pozwanej w toku postępowania sądowego, było stosowane w taki sposób, który pozwala na wstąpienie, po upływie terminu w nim ustanowionego, „producenta” w rozumieniu art. 3 tej dyrektywy w miejsce strony pozwanej do postępowania sądowego wszczętego w tym terminie przeciwko innemu podmiotowi.

Jednakże z jednej strony wykładni omawianego art. 11 należy dokonać w ten sposób, że nie stoi on na przeszkodzie temu, aby sąd krajowy uznał, iż w postępowaniu sądowym wszczętym w terminie w nim ustanowionym przeciwko spółce zależnej w 100% od „producenta” w rozumieniu art. 3 ust. 1 dyrektywy 85/374 producent może wstąpić w miejsce tej spółki, w przypadku gdy sąd stwierdzi, że wprowadzenie do obrotu danego produktu zostało w rzeczywistości dokonane przez producenta.

Z drugiej strony wykładni art. 3 ust. 3 dyrektywy 85/374 należy dokonać w ten sposób, że w przypadku gdy poszkodowany zastosowaniem rzekomo wadliwego produktu nie mógł racjonalnie zidentyfikować producenta tego produktu przed podniesieniem swych roszczeń wobec jego dostawcy, wówczas dostawcę należy uznać za producenta, szczególnie w celu zastosowania art. 11 tej dyrektywy, jeżeli dostawca nie poinformował poszkodowanego z własnej inicjatywy i w staranny sposób o tożsamości producenta lub swego dostawcy. Dokonanie oceny w tym zakresie należy, w świetle danych okoliczności, do sądu krajowego.

Podpisy